

ה: עין משפט נר מצוה

ב א ב מיי פ"ג מהלכות ביאת מקדש הלכה ו ז

והלכה די:

בא ג מיי פ"ז מהלכות ממדין הלכה ו סמג עשן קלט:

בב ד מיי פ"ה מהלכות רוצח הלכה ה סמג עשן טה:

בג ה מיי שם הל' ג:

בד ו מיי שם נשין כ"מ]:

בה ז מיי שם הל' ה:

בו ח מיי פ"ז שם הלכה טו:

בז ט מיי פ"ה שם הלכה ז:

בח י מיי פט"ז מהל' סנהדרין הלכה יז

סמג לאוין קלט:

‏‏

‏‏

- כל הנגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחשב את משכן יי טמא ונקברה הנפש ההוא מִיִּשְׂרָאֵל בִּי מִי נָדָה לֹא זָרָק עָלָיו טָמֵא יִדְּקָה עוֹד וְטָמְאוּ בוֹ: במדבר יט יג
- ששת ימים תעבד וביום השביעי תשתב בחריש ובקציר תשבות: שמות לד כא
- ובשבעה השביעת שבת ושתון וידקה לארץ שבת לך שורך לא תזרע ובקמך לא תזמר: ויקרא כה ד
- יִסֵּר בְּנֵךְ רִיבְיָהּ וַיִּתֵּן מַעֲדָיִם לְנַפְשָׁךְ: משלי כו יז
- לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָגֵר וְלַחוֹשֵׁב בְּחוּמֵם תִּדְרִינָה שֵׁשׁ הַעֲרִים הָאֵלֶּה לַמִּקְלָט לְנוֹס שָׁמָּה כָּל מִכָּה בֶּפֶשׁ בִּשְׁגָגָה: במדבר לה טז
- אֲלֹהִים לֹא תִקְלָל וְקִשְׁיָא בְּעַמָּךְ לֹא תִקָּר: שמות כב כז

‏‏

מוסף רש"י

לרבות טבול יום. שאינו צריך להטביל כפרה, שאינו יכול לטבול עד שיערב שמשו (נזיר מהו.). לרבות מחוסר כפורים. דלפ"ג דהעריב שמשו אינו יכול ליטבט עד שיצא כפרתו (שם) שאלם נכנסו למקדש חייבין כרת (פסחים צב.). אינו צריך לומר חריש של שביעית. דעל כרחק אע"ג דרש"א דקרא בשנת קלף, דכתיב ששת ימים תעבד, סיפיה אשביעת קלף, דלוי אשבת, חריש וקציר הוא דאסור שחר מלכתא מי שזר (ר"ה ט.). חריש של ערב שביעית. שלא ימרוש שדה אילן ערב שביעת חריש שזיעול לשביעית (שם). שנכנס לשביעית. כל שיש לו ליטבט לשביעית, שאסור לחרוש לפני ר"ה (מור"ק ד.ד.) וקציר של שביעית. כגון מנזאה שהניאה שלש שבועות, אמה נוהג בה מנהג שביעות בשמינית (ר"ה ט.).

מה חריש רשות בו'. ולא דבר הכתוב אלא לענין שבת, דכתיבי ביה וצוים השביעי תשבות, נחריש ובקציר תשבות, על ללמדנו מה חריש אין לך חריש של מטה, ואפילו לזרוע ולזרז שומר ושמי הלםס, שהרי אם מלא חרוש אינו חורש, ואזי אוסרו לך בשבת, אף קציר שאני אוסר לך בשל רשות אני אוסר לך, יצא קציר העומר שהוא מצוה. שאפילו מלא קצור מזה לקצור (שם) דבענין קצירה לשמה (מור"ק ד.). ויש לך ללמוד ממלך שדושה את השבת (ר"ה ט.).

וישראל גולה על ידיהן לאיתווי עבד וכותי שאם הרגן ישראל גולה על ידיהן. כדתיניא עבד וכותי גולה ע"י ישראל

ה:

טמא יהיה מבד מקום. קשה ליטמוק מאשר ומיהיה ויש לומר

דאשר אורחיה דקרא הוא: **דלמא** חרישת העומר

דמצוה ואמר רחמנא תשבות. קאת קשה ליטמוק מיניה דמשבות ומהיכי תיתי לן דהא למישרי מלכנין קרא וי"ל דהא לא חייש

רק לסמור דרשא דאשמעינן מה

חריש רשות ומעמה נאמר דאתא

לדרשא אחרניא: **אינו צ"ל** חריש

וקציר שֶׁ שביעית בו'. תימה דזשלמא

קציר כתיב דהאי ענינא את ספית

קצירך לא תקצור אצל חרישה לא

כתיב כלל התם וכ"ת דילפינן מקראי

דכתיבי כל שחר עבודות קרקע הא

איכא מ"ד פ"ק דמור"ק (דף ג.)

דדוקא אהך דכתיבי דהדיא מיחייב

אצל אינך לא וחרישה גופה ממעט

התם מדקאמר החורש שבזיעית אינו

לוקה (ו) וי"ל דכיון דקסבר דקציר אתי

למוספת חריש נמי אתא למוספת:

והא אמרת יצא האב המכה בנו.

קשה (ט) [לר"ן] דהיינו דוקא

כשמיסרו ומכהו בזמכתו אצל אם

הלך צער והורגו בשוגג למה לא

יגלה וי"ל דמשמע ליה דמיירי בכל

ענין אף אם מכהו לייסרו דאם לא

כן אמאי נקט טפי צן מאלס אחר:

אלמלא

דגמיר נמי מצוה קא עביד דכתיב ייסר בנך ויניחך

מילתא היא דאמרי (ט) קצירה דומיא דחרישה מה חרישה מצא חרוש אינו

אינו קוצר מצוה לקצור ולהביא: **בתנ"י**

גולה ע"י האב ה"הכל גולין על ידי ישראל וישראל גולין על ידיהן חוץ (י)מגר

תושב (וגר תושב (א) אינו גולה אלא על ידי גר תושב: **גמ'**

האב גולה ע"י הבן והאמרת יצא האב המכה את בנו דגמיר והאמרת אע"ג

דגמיר מצוה קעביד בשוליא דנגרי חיותא היא דלמדיה דגמיר אומנותא

אחריתי: והבן גולה ע"י האב בו': ורמיננהי

מכה נפש פרט למכה אביו אמר רב כהנא לא קשיא הא ר"ש והא רבנן

ר"ש דאמר חנק חמור מסייף שנגת סייף ניתנה שנגת חנק לא ניתנה לכפרה לרבנן דאמרי סייף

חמור מחנק הורג אביו (בשווג) שנגת סייף היא ושנגת סייף ניתנה לכפרה

רבא אמר הפרט לעושה חבורה באביו בשוגג ס"ד אמינא כיון דבמזיד בר קטלא

הוא בשוגג נמי ליגלי קמ"ל: הכל גולין על ידי ישראל וכו': הכל גולין על ידי

ישראל לאיתווי מאי לאיתווי עבד וכותי תנינא להא דת"ר ע"עבד וכותי גולה

ולוקה ע"י ישראל וישראל גולה ולוקה ע"י כותי ועבד בשלמא עבד וכותי

גולה ע"י ישראל ולוקה גולה דקטליה ולוקה דלטייה אלא ישראל גולה ולוקה

ע"י כותי בשלמא גולה דקטליה אלא לוקה אמאי דלטייה וגנשיא בעמך

לא תאור (ט)בעושה מעשה עמך אלא אמר רב אחא בר יעקב כגון שהעיד

בו והוזם דכוותיה גבי עבד שהעיד בו והוזם עבד בר עדות הוא אלא

אמר רב אחא בריה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון שהכהו הכאה

שאין

אשה דכתיבי וירמיה בטן וקחו לבניכם נשים כך חייב ללמדו אומנות: **מכה נפש**.

גצי הורג בשגגה כתיב לנוס שמה מכה נפש בשגגה: **פרט למכה אציו**.

שלא חייב גלות אלא למי שהכאתו תלויה בזפש שאינו חייב עליו אלא אם כן הרגו ילא מכה אציו שהוא חייב עליו מיתה

בחבורה בעלמא וקא ס"ד דממעט ליה מגלות אפילו הרגו: **לרצן שמעון דאמר**.

בסנהדרין צפ' ד' מיתות צ"ד נידון בחמורה וההורג אציו חייב שתי מיתות שהעושה

חצורה אציו מן המחנקין הן והמכה נפש מן הנהרגין וכאן יש חצורת אציו ורמיה לר"ש דאמר חנק חמור אם היה זה מויד

היה בחנק ועכשיו שהוא שוגג לא נתנה שגגתו לכפרה בגלות אם נתנה תורה כפרה לשגגת סייף שהיא קלה לא נתנה

כפרה לשגגת חנק: **ולרצנן דאמרי סייף חמור מחנק הורג אציו שגגס סייף הוא**.

שהרי אילו מויד היה נידון בחמורה שהיא סייף ושגגת סייף כתיבתא נמי רצנן וההורג את אציו נמי גולה דשגגת סייף היא והא דקתני פרט

למכה אציו לאו להורגו קא ממעיט אלא בעושה צו חצורה בשוגג: **לוקה דלטייה**.

ואמרינן [בשזועות] (דף לה.) המקלל את חצירו עובר בלא תעשה ואמאי כמה הלז מהמקלל דיין ונשיא וחרש (סנהדרין דף טו.):

אלו הן הגולין פרק שני מכות

לרצום טבול יום. שאם נכנס למקדש ענוש כרת: **לרצום מחוסר**

כיפורים. מאותן טומאות הכריכות קרבן וטבול והעריב שמשו ולא

הציא כפרתו וכנסו למקדש חייב. וארבע טומאות הן הטעונות

קרבן חזב והזבה והיולדת והמלווה: **מעור קאמינא**. עוד טומאתו

צו. עוד (ט) קרא יתירא לדרשא הוא:

איכא דמתני לה. להא דא"ל ההוא

מרבנן לרבא והא דאומציה רבינא

אהא: **אין צ"ל חריש וקציר של שביעים** נו'. דעל כרחך שבזיעית

דשמיטה הכתוב מדבר דלוי דככתיב

דאיום השביעי קאי מאי שנה חריש וקציר דנקט אלא ה"ק ששת ימים

תעבד ובשביעי תשבות והששה שאתה עובד צהן נחריש ובקציר

תשבות (ט) : **הינכנס לשביעים**. (י) וחריש של שביעית) שלא יחרוש בששית

חרישה המועלת לשביעית: **וקציר של שביעים היואל למואל**

שביעים. שאם הביאה שלש שבזיעית מאז

היא ראויה ליקצר ואם קצרה בשמינית צריך לנהוג בה קדושת שביעית: **רבי ישמעאל אומר מה חריש רשום**

כו'. ובשבת קאי ולהכי נקט חריש וקציר לומר לך מה החריש שאני אוסר

לך בשבת חריש של רשות הוא שאין לנו חריש של מזה אף קציר אינו

אוסר לך אלא של רשות ילא קציר חריש נמי כיון דאזי צריך לעומר: **אם מלא חרוש אינו צריך**

לחרוש. אצל קציר אפילו מלא קצור מזהו לקצור לשמה דכתיב (י)וקצרתם

והצאתם את עומר: **לאו מילתא היא דאמרי**. שהיה לי להשיצו תשוצה

נחת דקרא לאו במזוה אף קציר אינו מאי טעמא קציר דומיא דחריש.

מה חריש בכל מקום מלא חרוש אין מזהו לחרוש אף קציר דכתיב עסקי

שאם מלא קצור אין מזהו לקצור ילא קציר העומר שאפילו מלא קצור מזהו

לקצור: **ואי ס"ד מזהו**. בקציר של מזהו מלא קצור אינו קוצר תמימה

היא זו: **בתנ"י ע"י הכן**. אם הרגו לבנו בשוגג: **חוץ מגר מוסב**.

שאין ישראל גולה על ידו: (א) הכל גולין. מפרש בגמרא לאיתווי מאי:

גמ' בשוליא דנגרי. בלימוד חרש עזים שאינו מלמדו תורה אלא אומנות.

שוליא יייינד"רינו: **חיוסיה הוא**. ואף זו מזהו על האז ללמדו דילפינן

לה מקרא צפרק קמא דקדושין (דף ז:) דכתיב [וקהל טן] ראה חייש עם

אשה אשר אהבת הקיס אומנות שהוא חיותו לאשה כשם שאציו חייב להשיאו

פרט **למכה אציו**. שלא חייב גלות אלא למי שהכאתו תלויה בזפש שאינו חייב עליו אלא אם כן הרגו ילא מכה אציו שהוא חייב עליו מיתה

בחצורה בעלמא וקא ס"ד דממעט ליה מגלות אפילו הרגו: **לרצן שמעון דאמר**.

בסנהדרין צפ' ד' מיתות צ"ד נידון בחמורה וההורג אציו חייב שתי מיתות שהעושה

חצורה אציו מן המחנקין הן והמכה נפש מן הנהרגין וכאן יש חצורת אציו ורמיה לר"ש דאמר חנק חמור אם היה זה מויד

היה בחנק ועכשיו שהוא שוגג לא נתנה שגגתו לכפרה בגלות אם נתנה תורה כפרה לשגגת סייף שהיא קלה לא נתנה

כפרה לשגגת חנק: **ולרצנן דאמרי סייף חמור מחנק הורג אציו שגגס סייף הוא**.

שהרי אילו מויד היה נידון בחמורה שהיא סייף ושגגת סייף כתיבתא נמי רצנן וההורג את אציו נמי גולה דשגגת סייף היא והא דקתני פרט

למכה אציו לאו להורגו קא ממעיט אלא בעושה צו חצורה בשוגג: **לוקה דלטייה**.

ואמרינן [בשזועות] (דף לה.) המקלל את חצירו עובר בלא תעשה ואמאי כמה הלז מהמקלל דיין ונשיא וחרש (סנהדרין דף טו.):

סהעיד צו. שהוא חייב מלקות: **שאין**

ברשות לפיכך גולה אבל המכהו ללמדו תורה או מוסר אינו גולה. רמינן ברייתא דקתני כן המכה אביו אינו גולה.

כלומר לא סגי ליה בגלות. אמתני' דקתני הבן גולה ע"י האב. ופריך רב כהנא ברייתא ר' שמעון מתני' לרבנן ופשוטה

היא. ורבא אמר בשהרגו הבן לאביו דבריו הכל גולה וברייתא שעשה בו חבורה ולא הרגו והכי קתני מכה נפש פרט

למכה אביו בשוגג ועשה בו חבורה שאינו גולה מ"ט דסד"א כיון שהבן עושה חבורה באביו במזיד אע"פ שלא הרגו

נהרג בשוגג נמי כיון שעשה בו חבורה ליגלי קמ"ל דלא: הכל גולין ע"י ישראל כלומר כל ההורג ישראל גולה.

אם הרגו ואם קללו לוקה מדרבנא נשיא בעמך לא תאור. ישראל גולה ע"י עבד וכותי שאם הרגן ואם הכהו הכאה

מסורת הש"ם

(א) מיר מה. (ב) לנשי"א גרסי' רש"י. (ג) שבזיעת פ"א מ"ד מור"ק ג: [ר"ה ט.]. (ד) [שבת סג: ש"ז.]. (ה) רש"א מ"ו. (ו) [בסדר המשנה הגיר' הורץ מעל ידי גר.]. (ז) [סנהדרין מט:]. (ח) כ"מ מח: סב. סנהדרין פה. [ב"ק זד: יבמות כב: כ"ב ד.]. (ט) [במדבר יט.]. (י) רש"א מ"ו. (כ) [ויקרא כג.].

‏‏

הגהות הב"ח

(א) גמ' לאו מלמא היא דלמני מ"ט קצירה וכו' אף קצירה נמי מצא קצור אינו קוצר יצא קציר העומר שאפי' מצא קצור מצוה לקצור ולהביא ואי ס"ד מזה מלא קצור אינו קוצר מזהו לקצור לשמה דכתיב (י)וקצרתם והצאתם את עומר: **לאו מילתא היא דאמרי**. שהיה לי להשיצו תשוצה נחת דקרא לאו במזוה אף קציר אינו מאי טעמא קציר דומיא דחריש. מה חריש בכל מקום מלא חרוש אין מזהו לחרוש אף קציר דכתיב עסקי שאם מלא קצור אין מזהו לקצור ילא קציר העומר שאפילו מלא קצור מזהו לקצור: **ואי ס"ד מזהו**. בקציר של מזהו מלא קצור אינו קוצר תמימה היא זו: **בתנ"י ע"י הכן**. אם הרגו לבנו בשוגג: **חוץ מגר מוסב**. שאין ישראל גולה על ידו: (א) הכל גולין. מפרש בגמרא לאיתווי מאי: **גמ' בשוליא דנגרי**. בלימוד חרש עזים שאינו מלמדו תורה אלא אומנות. שוליא יייינד"רינו: **חיוסיה הוא**. ואף זו מזהו על האז ללמדו דילפינן לה מקרא צפרק קמא דקדושין (דף ז:) דכתיב [וקהל טן] ראה חייש עם אשה אשר אהבת הקיס אומנות שהוא חיותו לאשה כשם שאציו חייב להשיאו פרט **למכה אציו**. שלא חייב גלות אלא למי שהכאתו תלויה בזפש שאינו חייב עליו אלא אם כן הרגו ילא מכה אציו שהוא חייב עליו מיתה בחצורה בעלמא וקא ס"ד דממעט ליה מגלות אפילו הרגו: **לרצן שמעון דאמר**. בסנהדרין צפ' ד' מיתות צ"ד נידון בחמורה וההורג אציו חייב שתי מיתות שהעושה חצורה אציו מן המחנקין הן והמכה נפש מן הנהרגין וכאן יש חצורת אציו ורמיה לר"ש דאמר חנק חמור אם היה זה מויד היה בחנק ועכשיו שהוא שוגג לא נתנה שגגתו לכפרה בגלות אם נתנה תורה כפרה לשגגת סייף שהיא קלה לא נתנה כפרה לשגגת חנק: **ולרצנן דאמרי סייף חמור מחנק הורג אציו שגגס סייף הוא**. שהרי אילו מויד היה נידון בחמורה שהיא סייף ושגגת סייף כתיבתא נמי רצנן וההורג את אציו נמי גולה דשגגת סייף היא והא דקתני פרט למכה אציו לאו להורגו קא ממעיט אלא בעושה צו חצורה בשוגג: **לוקה דלטייה**. ואמרינן [בשזועות] (דף לה.) המקלל את חצירו עובר בלא תעשה ואמאי כמה הלז מהמקלל דיין ונשיא וחרש (סנהדרין דף טו.):

דהיינו:

‏‏

הגהות הגר"א

[א] בשבועה וגר מושב גולה ע"י גר מושב כל"ל (וכן הוא לקמן ט' א' וצ"לשוליא):

‏‏

לעזי רש"י

יייינדרייני' [ייינדרייין]. שוליא.

‏‏

רבינו הגנאל

עוד לרברוי למת מצוה. טמא יהיה לרבות טבול יום. טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים. איכא דמתני לה להא דאמר ליה ההוא מרבנן לרבא ושנינו דשני ליה רבא בחריש ובקציר תשבות ר' עקיבא אומר אין צ"ל חריש של שביעית וקציר של שביעית בו' ופשוטה היא: האב גולה על ידי הבן. כלומר אם הכה האב את בנו והרגו הרי זה גולה ואוקמה שלא הכהו ללמדו תורה ולא מוסר אלא הכהו ללמדו אומנות והוא ידיע אומנות אחרת דכיון דאית ליה אומנות אחרת הא אית ליה חיותא נמצא האב מכהו שלא

ברשות לפיכך גולה אבל המכהו ללמדו תורה או מוסר אינו גולה. רמינן ברייתא דקתני כן המכה אביו אינו גולה. כלומר לא סגי ליה בגלות. אמתני' דקתני הבן גולה ע"י האב. ופריך רב כהנא ברייתא ר' שמעון מתני' לרבנן ופשוטה היא. ורבא אמר בשהרגו הבן לאביו דבריו הכל גולה וברייתא שעשה בו חבורה ולא הרגו והכי קתני מכה נפש פרט

למכה אביו בשוגג ועשה בו חבורה שאינו גולה מ"ט דסד"א כיון שהבן עושה חבורה באביו במזיד אע"פ שלא הרגו

נהרג בשוגג נמי כיון שעשה בו חבורה ליגלי קמ"ל דלא: הכל גולין ע"י ישראל כלומר כל ההורג ישראל גולה.

אם הרגו ואם קללו לוקה מדרבנא נשיא בעמך לא תאור. ישראל גולה ע"י עבד וכותי שאם הרגן ואם הכהו הכאה